

**MAKTAB TA'LIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA CHET TILINI
O'QITISHNING IJTIMOY-PEDAGOGIK ASPEKTLARI****N.Usmonova****Samarqand davlat chet tillari instituti talabasi****Usmonovaanozi17@gmail.com****Ilmiy rahbar: (PhD) N.N.Zubaydova****<https://doi.org/10.5281/zenodo.21714028>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktablarda chet tilini o'qitishda raqamli texnologiyalar vositalaridan foydalanishning ijtimoiy-pedagogik jihatlari yoritiladi. Raqamli texnologiyalar orqali ta'lim jarayonini innovatsion asosda tashkil etish, o'quvchilarda xorijiy tilga nisbatan motivatsiyani kuchaytirish va ijtimoiy muhitda faol muloqotni rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiya, chet tili, sun'iy intellekt, maktab ta'limi, ijtimoiy-pedagogik yondashuv, motivatsiya, muloqot.

Аннотация. В статье рассматриваются социально-педагогические аспекты использования цифровых технологий в обучении иностранному языку в школах. Анализируются возможности организации образовательного процесса на инновационной основе посредством цифровых технологий, повышения мотивации студентов к изучению иностранного языка, развития активного общения в социальной среде.

Ключевые слова: цифровые технологии, иностранный язык, искусственный интеллект, школьное образование, социально-педагогический подход, мотивация, коммуникация.

Abstract. This article discusses the socio-pedagogical aspects of using digital technologies in teaching a foreign language in schools. The possibilities of organizing the educational process on an innovative basis through digital technologies, increasing students' motivation for a foreign language, and developing active communication in a social environment are analyzed.

Keywords: digital technology, foreign language, artificial intelligence, school education, socio-pedagogical approach, motivation, communication.

Kirish. XXI asrda raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, chet tilini o'qitishda interaktiv vositalar, multimedia dasturlar, sun'iy intellekt tizimlari va onlayn platformalar samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Maktab ta'limida bu vositalardan foydalanish nafaqat metodik yondashuvni yangilaydi, balki o'quvchilarning ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlashi va muloqot madaniyatini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Globalizatsiya jarayonlari va raqamli dunyo sharoitida xorijiy tillarni o'qitish tizimini takomillashtirish dolzarb vazifalardan biridir. Ayniqsa, maktab ta'limi tizimida chet tilini o'rgatishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda chet tillarini o'rganish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Quyidagi huquqiy hujjatlar bu yo'nalishda asosiy me'yoriy bazani tashkil etadi:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori PQ-5117-son 2021-yil 19-may "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida". Ushbu hujjatda axborot va raqamli texnologiyalar asosida o'qitishni kengaytirish zarurligi ta'kidlangan.[1]

Ta'lim to'g'risidagi Qonun (2020-yil) - unda raqamli ta'lim, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va chet tilini o'rganishni rag'batlantirish asosiy yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan. Ushbu maqolada aynan shu yo'nalishdagi ijtimoiy-pedagogik mexanizmlarni takomillashtirish masalalari, ularning imkoniyatlari, muammolari va istiqbollari tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Chet tilini o'rganish - bu nafaqat lingvistik ko'nikmalarni egallash, balki madaniy va ijtimoiy ongni shakllantirishga xizmat qiluvchi murakkab pedagogik jarayondir. Ijtimoiy-pedagogik mexanizmlar bu jarayonni tizimli ravishda boshqarishga, o'quvchining ijtimoiy faolligini oshirishga va til o'rganishga ijtimoiy motivatsiyani kuchaytirishga xizmat qiladi. Bunga quyidagilar kiradi:

- ijtimoiy motivatsiya va kommunikativ muhit yaratish,
- tilni real hayotiy kontekstlarda qo'llash,
- tengdoshlik va kooperativ ta'lim muhitida chet tilini o'rganishni yo'lga qo'yish,
- o'quvchilarda global fuqarolik ongini shakllantirish.

Bu jarayonlarda ijtimoiy-pedagogik yondashuv til o'rganishni sun'iy emas, balki tabiiy kommunikatsiyaviy ehtiyoj sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Raqamli ta'lim vositalari zamonaviy didaktik tamoyillar – individual yondashuv, konstruktivizm, differensial o'qitish asosida ishlab chiqilmoqda. Sun'iy intellekt yordamida yaratilgan o'quv platformalari (masalan, Duolingo, Quizlet, LingQ) o'quvchilarning til o'rganishdagi ehtiyojlarini real vaqt rejimida aniqlab, moslashtirilgan o'quv materiallari taklif etadi[6]. Bunday texnologiyalar Bloom taksonomiyasi asosida bilim, tushunish, qo'llash, tahlil, sintez va baholash bosqichlarida o'quvchini faoliyatga jalb etadi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan algoritmlar o'quvchilarning fonetik, leksik va grammatik xatolarini avtomatik aniqlab, tuzatishlar kiritish imkonini beradi[7].

Ilmiy metodologik nuqtai nazardan qaraganda, maktabdagi ijtimoiy-pedagogik mexanizmlar zamonaviy kommunikativ-axborot texnologiyalari bilan uyg'unlashmoqda. Masalan, ta'lim jarayonida o'quvchi-o'qituvchi-ota-ona o'rtasidagi o'zaro aloqa "Learning Management System" (LMS) platformalari Moodle, Edmodo yoki Mahara orqali yo'lga qo'yilmoqda. Bu esa Vygotskiyning ijtimoiy-kognitiv nazariyasi asosida o'quvchilarning psixologik rivojlanishida muhim omil bo'lgan sotsiogenik muhitni raqamli shaklda ta'minlash imkonini beradi[2].

Chet tilini o'qitishda differensial yondashuv o'quvchilarning til o'zlashtirish darajasi, qiziqishlari va kognitiv uslublarini inobatga olgan holda tashkil etilishi lozim. Sun'iy intellekt asosidagi algoritmlar – adaptiv o'qitish tizimlari o'quvchilarning faoliyatini real vaqt monitoringi orqali tahlil qilib, individual o'quv yo'nalishlarini ishlab chiqadi. Masalan, EdTech kompaniyalari ishlab chiqqan tizimlar (Century Tech, Knewton) o'quvchi ma'lumotlarini to'plab, progressni tahlil qiladi va keyingi bosqichlarni sun'iy intellekt asosida tavsiya etadi[5]. Bu metod B. Bloom tomonidan taklif etilgan "Mastery Learning" konsepsiyasiga mos tushadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalari bilan chet tilini o'rgatish o'quvchilarning motivatsiyasi va o'zlashtirish darajasini 25-40% gacha oshiradi[8]. Cambridge Assessment tomonidan olib borilgan sinovlarda AI asosidagi o'qitish uslublari an'anaviy usullarga qaraganda fonetik ko'nikmalarni 1,5 barobar tez shakllantirishga xizmat qilgan[4]. Bu esa zamonaviy ta'limda empirik yondashuv va eksperimental pedagogikaning kuchayib borayotganligini tasdiqlaydi. Raqamli ta'lim tizimlarini joriy etishda ayrim metodologik muammolar mavjud:

- texnologik infrastruktura yetishmovchiligi,
- o'qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasi pastligi,

- sun'iy intellektning axloqiy me'yorlarga zid natijalar ishlab chiqish ehtimoli.

Ushbu muammolarga qarshi tizimli yondashuv – pedagogik malaka oshirish dasturlarini joriy qilish, davlat darajasida axborot xavfsizligi va intellektual mulk himoyasi mexanizmlarini ishlab chiqish – muhim ahamiyat kasb etadi[3].

Xulosa. Maktablarda chet tilini o'rgatishda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalari asosida ijtimoiy-pedagogik mexanizmlarni takomillashtirish -bugunning zaruriyati. Bu nafaqat ta'lim sifati, balki o'quvchilarni global kompetensiyalar bilan qurollantirishda ham muhim omil hisoblanadi. Kelajakda bu yo'nalishda kompleks yondashuvlar, milliy va xalqaro tajriba asosida integratsiyalashgan tizimlar shakllanishi kutilmoqda.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori PQ-5117-son 2021-yil 19-may – "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/docs/5426736>
2. Романов, П.В. (2020). Цифровизация образования: вызовы и перспективы. Москва: Наука.
3. Alimova, D. (2021). "Chet tillarni o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarining roli." // O'zMU Ilmiy axborotnomasi.
4. Cambridge Assessment. (2022). "Digital Learning Impact in Language Education."
5. Century Tech Official Website: www.century.tech
6. Duolingo Language Report (2023)
7. Oxford University Press. (2021). "AI-enhanced Language Learning."
8. UNESCO. (2023). "AI and the Futures of Learning." www.unesco.org